

جمهوری اسلامی افغانستان¹

با وجود وخامت جدی وضع امنیتی و افزایش کشت مواد مخدر، تولیدات ناخالص داخلی (جی دی پی) غیر مبتنی بر مواد مخدر بنابر احیای تولیدات زراعتی بعد از خاتمه خشکسالی، قویاً رشد نموده است. انفلاسیون به ارقام دوگانه افزایش یافته است که محرک آن افزایش قیمت مواد سوخت و اقلام غذایی میباشد. حکومت کما فی السابق به قلت شدید منابع بشری، اداری و ضعف حکومتداری دچار میباشد. چالش های پیشرو وخیم بوده که شامل بر بهبودی وضع امنیتی، کاهش کشت مواد مخدر، بهبود بخشیدن اداره ها و پالیسی های انکشافی، مؤثریت کمک ها ، بازسازی زیربنای اساسی (بخصوص انرژی و برق) و تقویه سکتور خصوصی میباشد.

¹ این مضمون توسط محترم محمد اسحاق "سروری"، کارمند بخش اقتصادی دفتر بانک انکشاف آسیایی در کابل، تحریر شده است. مترجم: ایمل حبیب

عملکردهای اقتصادی:

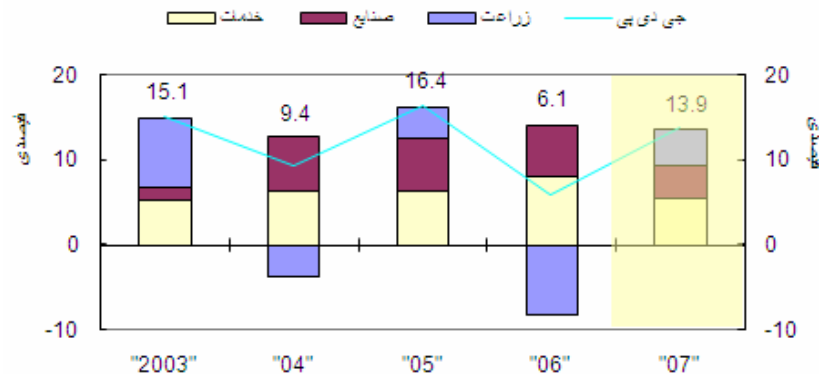
در سال مالی 2007 (که بتاریخ 21 مارچ 2008 خاتمه یافت)، رشد جی دی پی اقتصاد مشروح تخمیناً به 13.9% بالغ گردیده است که علت آنرا احیای خوب تولیدات زراعتی (خاتمه خشکسالی سالهای قبلی) تشکیل میدهد. صنایع و خدمات فعال باقیمانده و رشد تخمینی آن بالترتیب 13.3 و 12.4% میباشد. امور ساختمانی که به اندازه 20 درصد توسعه کسب کرده، محرک اساسی صنایع را تشکیل میدهد (به شکل شماره 3.14.1 مراجعه صورت گیرد).

بنابر افزایش در قیمت مواد سوخت و وارداتی و مواد اولیه (عمدتاً مواد غذایی)، اوسط انفلاسیون در سال مالی 2007، به اندازه 9.8% تخمین گردیده است که در مقایسه با آن در سال مالی 2006، رقم 5.1% ملاحظه گردید و در ماه دسامبر 2007 میلادی، رقم سالوار آن به 17% بالغ گردید (به شکل شماره 3.14.2 مراجعه صورت گیرد).

یک شاخص کلیدی تداوم مالی عبارت از افزایش در نسبت عواید داخلی بر بودجه عادی دولت می باشد که دولت تا حال نسبت متذکره را از 45% در سال مالی 2003 به 66.3 در صد در سال مالی 2006 ارتقا داده است و تخمیناً در سال مالی 2007 به 67 در صد بالغ خواهد شد. با آنکه عواید داخلی در سالهای اخیر تقریباً چهار چند افزایش یافته است، عواید داخلی بحیث بخشی از جی دی پی هنوز هم در مقایسه با سایر کشور های روبه انکشاف پائین بوده است. (به شکل 3.14.3 مراجعه گردد). عدم افزایش قابل ملاحظه عواید در سال 2007 مالی وانمود میسازد که تحقق هدف مبنی بر تمویل کامل مصارف عادی الی سال 2013 ممکن دشوار باشد.

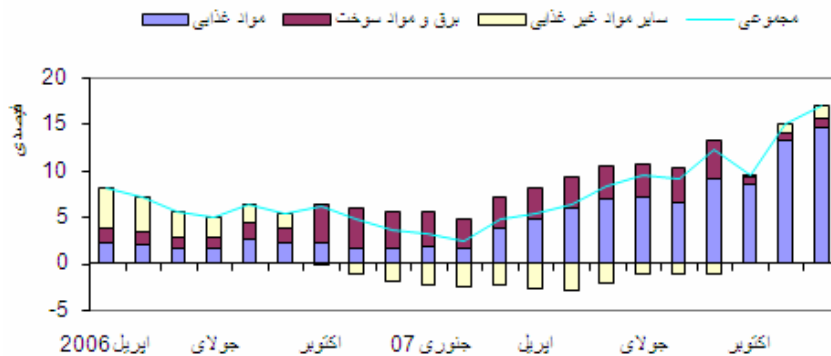
بودجه خارجی که مستقیماً توسط مراجع تمویل کننده اجرا میگردد، مانند سالهای گذشته تقریباً نصف مصارف عامه را در سال مالی 2007 تشکیل داده است. فعلاً بیشتر از دو ثلث مساعدت خارجی از طریق حساب خزاین اجرا نمیکردد. اینکه بخش بزرگ مساعدت خارجی از طریق بودجه خارجی صورت میگیرد، مشکل جدی را در عرصه پالیسی مالی تشکیل داده و سبب ممانعت در تعیین اولویت های مصرفی، اداره امور انکشافی

شکل: 3.14.1 سهمگیری در رشد

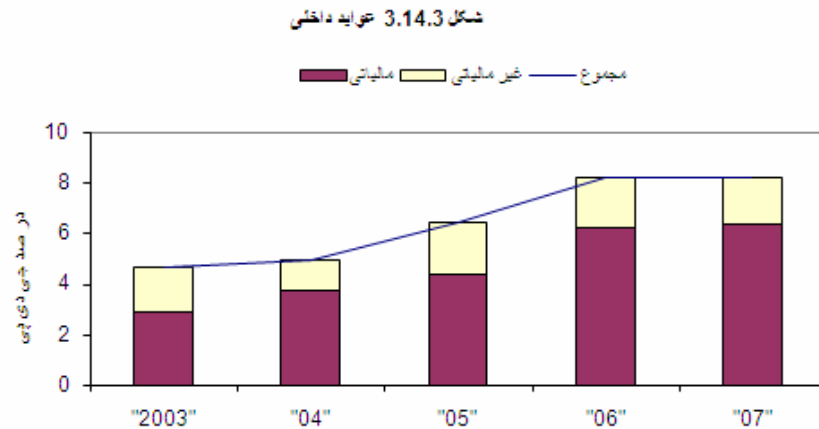
مأخذ: اطلاعات نشر نشده اداره احصائیه مرکزی

شکل: 3.14.2 سهمگیری در انفلاسیون

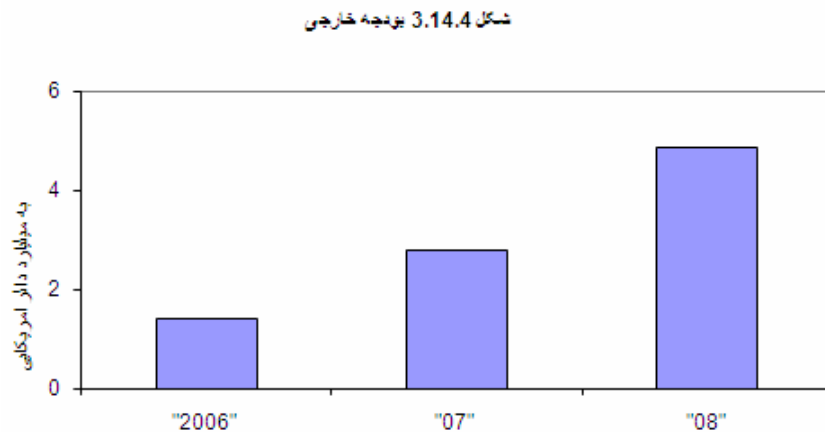
مأخذ: اداره احصائیه مرکزی، وبسایت: www.cso-af.net

دولت و مؤثریت کلی کمک ها میگردد. چالش های مهم سیاست مالی عبارت از ادغام بودجه دولت و بودجه خارجی بحیث بودجه اصلی واحد و نیز افزایش بیشتر در ظرفیت جذب وزارت های مربوط میباشد. پیش بینی شده است که بودجه خارجی نسبت به سال مالی 2007، به اندازه سه چهارم در سال مالی 2008 افزایش یابد. (شکل 4.14.4)

مأخذ: صندوق بین المللی پول، گزارشهای شماره 251/06، 72/08، و 08/76، وبسایت

www.imf.org

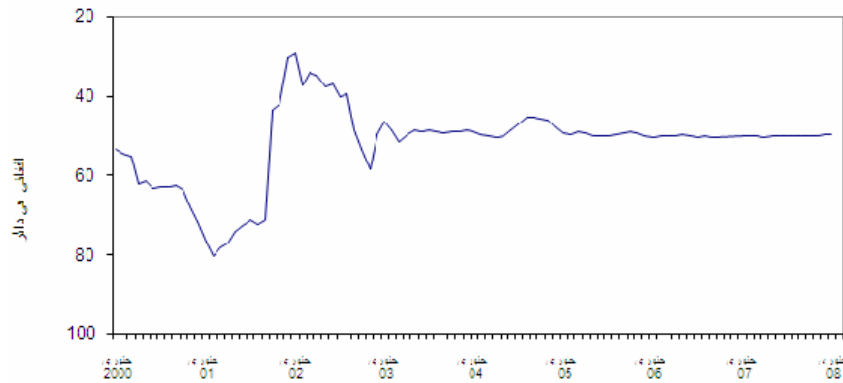
مأخذ: وزارت مالیه

سیاست پولی همچو قبل بر کنترل انفلاسیون تمرکز نموده و همچنان برای ثبات نرخ تبادل تلاش ورزیده شده است. در سال مالی 2007، نرخ تبادل اسمی در حدود 50 افغانی فی دالر امریکایی ثابت مانده است (شکل 5) زیرا بازار کشور اسعار خارجی قابل ملاحظه از بابت مساعدت های خارجی (و نیز صادرات غیر قانونی) دریافت نموده است. هرچند از زمان معرفی افغانی جدید تا حال در نرخ تبادل واقعی آن افزایش بعمل آمده است، اما بنظر میرسد که بر قابلیت رقابت صادرات کشور اثر قابل ملاحظه نداشته است. با آنهم، قوت پول داخلی سبب تشویق واردات گردیده و بدین ترتیب رشد تولیدی و صنایع و نیز کارایی را کاهش میدهد.

در ماه نوامبر 2007، حکومت حقوق استخراج معدن مس عینک را به تصدی دولتی جمهوری مردمی چین (گروپ میتالورژیک) ذریعه عقد قرارداد اعطا نمود. شرکت متذکره پلان دارد تا حدود سه میلیارد دالر امریکایی را در پروژه متذکره سرمایه گذاری نماید. انکشاف زیربنای مربوط و عملیات آن ممکن در حدود شش سال آغاز گردد. تخمین شده است که ذخایر مس عینک حد اقل 13 میلیون تن است که بدین ترتیب بزرگترین ذخیره استخراج ناشده جهان را تشکیل میدهد. مهم این است که قرارداد عینک مهمترین سرمایه گذاری مستقیم خارجی را تشکیل میدهد که تا حال عقد آن امضا شده است و ممکن منبع مهم عواید کشور را تشکیل دهد. نگرانی های امنیتی پیرامون چنین پروژه بزرگ را نمی توان مورد چشم پوشی قرار داد.

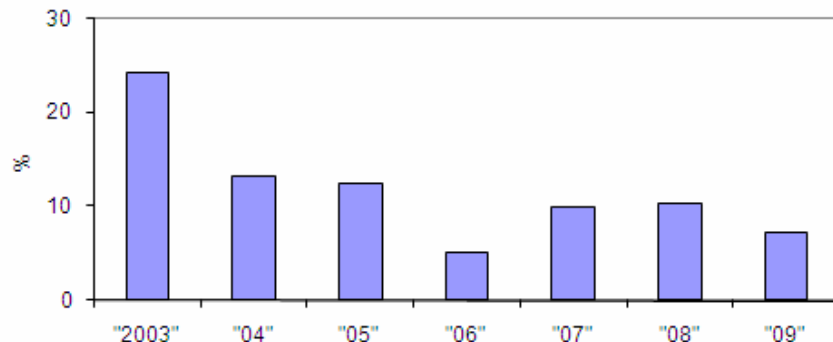
کسر حساب جاری، بغیر از اعانه ها تخمیناً در سال مالی 2007، به اندازه 72.6 درصد افزایش یافته است که منعکس کننده توسعه کسر تجارتي بنابر افزایش بیش از توقع در واردات میباشد که با فعالیت های مراجع تمویل کننده خارج از بودجه اصلی دولت، توام بوده است (بشمول پروژه های امنیتی و زیربنایی). توقع میرود که بیلانس حساب جاری بشمول کمکها به میزان 1.4% جی دی پی کسر داشته است که توسط سرمایه گذاری

شکل 5: نرخ تبدیل

مأخذ: صندوق بین المللی پول، احصائیه بین المللی مالی

شکل 6: انفلاسیون

مستقیم خارجی و تادیات مربوط به قرضه های امتیازی تمویل شده است. وجوه متذکره همراه با کمک صندوق بین المللی پول و معافیت قروض سبب گردید تا تقویه بیشتر ذخایر ناخالص اسعار خارجی مقدور شده و از رقم دو میلیارد دالر امریکایی یعنی رقم معادل به ارزش واردات رسمی پنج ماهه تجاوز نماید.

با وجود مساعی مبنی بر مبارزه با مواد مخدر، به اساس اظهارات اداره ملل متحد برای مبارزه با مواد مخدر و جرایم، تولید کوکنار ممکن در سال 2007 میلادی به اندازه یک ثلث افزایش یافته باشد که بدین ترتیب بیشتر از 90% تولید جهانی آنرا تشکیل میدهد. مساعی مبنی بر کاهش کشت کوکنار نظر به ولایت بصورت قابل ملاحظه تفاوت نموده است که بازتاب دهنده مسایل امنیتی، رفتار مقامات محلی در مورد امحای کشت و قابلیت انتفاع از سایر حاصلات میباشد. برای دهاقین عواید کشت خشخاش نسبت به سایر حاصلات بسیار بلند اند.

میزان مصارف بودجه انکشافی از رقم 31% در سال مالی 2004 به رقم 55% در سال مالی 2007 افزایش نمود، اگرچه ظرفیت اجرای حکومت مانند گذشته ها خیلی ضعیف بوده است. بعد از تمرکز سالهای مقدم بر بازسازی اضطراری، از سال مالی 2005 بدینسو بودجه های دولت طوری عیار شده بودند تا اهداف میان مدت حکومت را حمایت نماید. بودجه سال مالی 2008 برای نخستین بار تفصیلات وسیع مندرج در استراتژی موقت انکشاف ملی افغانستان را منعکس خواهد کرد که توقع میرود تا ماه اپریل 2008 میلادی تکمیل گردد.

در ماه جولای 2007 میلادی، صندوق بین المللی پول و بانک جهانی تصمیم بعمل آوردند که افغانستان بتاسی از برنامه کشور های فقیر و شدیداً مقروض، واجد شرایط معافیت قروض بوده میتواند، مشروط بر اینکه کشور متذکره برنامه اقتصادی را بتاسی از پروگرام کاهش فقر و تسهیل رشد، اجرا نماید.

تخمینات نشان میدهد که بیکاری در سال 2007 به میزان 40 درصد قوای کار بود. میزان بلند متذکره بنابر ناتوانی زراعت و اقتصاد محدود رسمی مبنی بر جذب کامل کارگران در حال توسعه سریع میباشد. درک اینکه کاریابی مناسب و مثمر برای انکشاف

بیشتر و تامین امنیت حتمی میباشد، سبب گردیده است تا اهمیت استراتژی انکشافی متمرکز به کاربایی بیشتر مورد توجه قرار گیرد.

مأخذ: صندوق بین المللی پول، گزارشهای شماره 72/08 و 08/76 ، وب سایت: www.imf.org

دورنمای اقتصادی

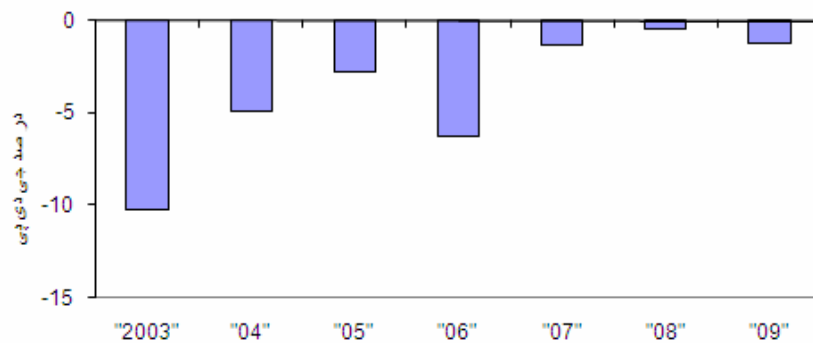
رشد اخیر در اقتصاد مشروع عمدتاً ناشی از مساعدت های انکشافی خارجی بوده است. اجراءات اقتصادی در دوره میان مدت عمدتاً وابسته به موفقیت حکومت در مبارزه با فساد اداری، موانع آینده زیربنایی، و تطبیق اصلاحات بیشتر ساختاری موکول میباشد که همه آن برای تشویق سرمایه گذاری سکتور خصوصی لازم اند. میزان بلند رشد تنها در صورتی قابل ادامه خواهند بود که اصلاحات ساختاری بصورت قاطعانه تطبیق و سرمایه گذاری عامه به ساحات کلیدی زیربنا بخصوص ترانسپورت و انرژی برق متمرکز گردد.

رشد بیشتر در عرصه خدمات و امور ساختمانی عمدتاً با کمک مراجع تمویل کننده متوقع میباشد. با فرض اینکه چنین رشد ادامه یابد و خشکسالی یا سایر عوامل تولیدات زراعتی را متأثر نسازد، در این صورت پیش بینی میگردد که رشد جی دی پی (تولید ناخالص داخلی) در سالهای مالی 2008 و 2009 در حدود 9 در صد باشد.

اوسط انفلاسیون در سال مالی 2008 به اندازه 10.2% پیش بینی شده است که منعکس کننده افزایش در مصارف ترانسپورتی، افزایش قیمت مواد اولیه و اثرات ناشی از افزایش قیمت انرژی میباشد. پیش بینی شده است که انفلاسیون در سال مالی 2009 به 7.2% کاهش یابد که بنابر کاهش جهانی قیمت و رشد ثابت تولیدات زراعتی خواهد بود (شکل شماره 6).

توقع می رود که وضعیت بیلانس تادیات سبب تسهیل رشد پیش بینی شده و تحقق اهداف انکشافی در خلال دوره میان مدت گردد که اساس آنرا جریان مداوم و بزرگ وجوه انتقال شده رسمی تشکیل خواهد داد. مساعدت رسمی بشکل قرضه های انکشافی و سرمایه گذاری مستقیم خارجی و نیز معافیت موقتی قروض از طریق برنامه کشور های فقیر و خیلی مقروض سبب تمویل کسر های کوچک حساب جاری (بعد از شمولیت انتقالات

شکل 7 بیلانس حساب جاری (بشمول اعانه ها)

مأخذ: صندوق بین المللی پول، گزارشهای شماره 72/08 و 08/76 ، وب سایت: www.imf.org

رسمی وجوه) خواهد شد (شکل شماره 7).

چالش های انکشافی

بعد از شش سال مقابله با طالبان و القاعده، بی امنیتی هیچگونه علایم مبنی بر خروج آن از آژندای دولت و جامعه بین المللی را نشان نمی دهد. به اساس یک تخمین، سال 2007 از سال شکست طالبان یعنی 2001 بدینسو، مرگبارترین سال بوده است که تعداد وفيات به 6500 واقعه رسیده است که منجمله 222 نفر عساکر خارجی بوده و 116 مورد بمب های انتحاری ثبت گردیده است. تعداد حملات نسبت به سال 2006 حد اقل 20 درصد افزایش یافته بود.

برعلاوه مشکلات امنیتی، افغانستان با چالش های بزرگی درتداوم به رشد ثابت اقتصادی، بشمول شیوع کوکنار، محدود بودن اقتصاد رسمی، ظرفیت پائین اجراییوی حکومت و ضعف حکومتداری مواجه میباشد.

رشد سکتور خصوصی برای هرگونه احیای اقتصادی لازم میباشد، که بنابر غیر دوامدار بودن انرژی برق، عدم وضاحت حقوق ملکیت اراضی، فساد اداری، و محدودیت دسترسی به وجوه مالی به موانع دچار است. حل و فصل موضوعات ساختاری متذکره سالها را در برخواهد گرفت. یک حل ممکنه کوتاه مدت عبارت از توسعه سرمایه گذاری در پارکهای صنعتی بشکل دسته های کوچک میباشد. اداره امور انکشافی و مؤثریت کمک ها نیز نیازمند تقویه اند.

